

אחרי מבצע "עם כלביא": האם ישראל יצרה הרתעה אפקטיבית מול איראן?

written by פרופ' זכי שלום | 04.08.2025

לאחר לבטים קשים נתן הקבינט לחיל האוויר ב-13 ביוני 2025 "אור ירוק" לפתוח במכת מנע נרחבת באיראן. ההכרעה התקבלה על רקע מידע מודיעיני שלפיו איראן קרובה מאוד לייצור נשק גרעיני.

בתקיפה נפגעו באורח קשה מתקני גרעין הפזורים במדינה, בסיסים צבאיים, ריכוזים של טילים באליסטיים. כמו כן חוסלו אישים בכירים במשמרות המהפכה והצבא של איראן, וכן מדענים שעסקו בפיתוח פרויקט הגרעין של איראן. בעקבות המתקפה הישראלית ביצע חיל האוויר האמריקני מתקפה משלו על אתרי גרעין באיראן.

לאחר המתקפה התקבל מידע מודיעיני ולפיו אתרי הגרעין של איראן נפגעו קשות, אך לא נהרסו כליל. בישראל, כפי שניתן היה לצפות, החלו מיד להתבלט המחלוקות סביב יעילותה של המתקפה הישראלית. אישים בכירים באיראן הודו שמתקני הגרעין של איראן נפגעו קשות. יחד עם זאת, הם הדגישו שאיראן לא תוותר על זכותה להעשיר אורניום. משמעות הדבר היא שבפועל איראן לא "שינתה דיסקט", והיא דבקה ביעד שלה להמשיך את פרויקט הגרעין שלה.

איראן, ככל שניתן להתרשם, מעריכה שהזמן פועל לטובתה. היא מצפה ומקווה שאירועים שונים, בעיקר מבית, יערערו את היציבות הפוליטית בארצות הברית ובישראל ויפגעו ביכולת של שתי המדינות לאכוף בנחישות את המשך הפיתוח הגרעיני באיראן. קרוב לוודאי שאיראן מקווה גם שהמשך המלחמה ברצועת עזה, המערכות הנרחבות נגד מדיניותה של ישראל ברצועה בעיקר בתחום ההומניטרי, יעמיקו את המחלוקות בין ישראל וארצות הברית ויפגעו ביכולתן של שתי המדינות למנוע המשך פיתוח פרויקט הגרעין של איראן.

נוכח העובדה שסוגיית הגרעין קיבלה, ובצדק, עדיפות ראשונה במעלה, נדחקו הצידה היבטים אחרים, מסוכנים למדי' בפעילותה החתרנית של איראן ברחבי אירופה וארצות הברית. עתה מסתבר שהמכה ש"חטפה" איראן לא הובילה אותה "למחשבה שניה" לגבי המשך פעילותה החתרנית. נהפוך הוא, פעילות זו אף התעצמה.

ב-31 ביולי 2025 פרסמו המדינות הבאות חברות ברית נאט"ו: אלבניה, בלגיה, קנדה, צ'כיה דנמרק, פינלנד, צרפת, גרמניה, הולנד, ספרד, שוודיה, בריטניה וארצות הברית המגנה את ההתעצמות בפעילות גורמי ביון איראניים בשטחיהן. אוסטריה ביקשה להצטרף למדינות החותמות הגם שאינה חברה בנאט"ו. אנו מאוחדים, אומרות ממשלות מדינות אלה, בהתנגדות שלנו לניסיונות של גורמי ביון איראניים להרוג, לחטוף ולהטריד אנשים באירופה ובארות הברית, תוך הפרה של הריבונות שלנו.

ארגוני הביון האיראניים, מוסיפה ההודעה, מרחיבים את שיתוף הפעולה עם ארגוני פשע בינלאומיים כדי לפגוע בעיתונאים, מתנגדי משטר, אזרחים יהודים ואנשי ציבור באירופה ובצפון אמריקה. זוהי פעילות שאינה מקובלת עלינו (unacceptable) מדגישות המדינות החותמות. אנחנו רואים בפעולות אלה, בלי קשר ליעד שלהן, הפרה של הריבונות שלנו. אנחנו נחושות לפעול יחד כדי לסכל פעולות כאלה. אנחנו קוראים לשלטונות איראן לשים קץ בפעולות כאלה, באורח מייד.

גם בעבר היו מקרים שבהם מדינות אירופה פרסמו גינוי לפעילות של גורמי ביון איראניים בשטחן. ואולם, מעולם לא היתה התלכדות כה רחבה של מדינות סביב פעילותה החשאית של איראן בקרב מדינות הברית. יתר על כן, זו לראשונה נעשה שימוש בניסוח בוטה, כולל האשמה כלפי איראן בשיתוף פעולה עם גורמי פשיעה בינלאומיים. ולבסוף, הפרסומים הקודמים באו בעקבות פעילות טרור במדינות שונות שיוחסה לאיראן. ההודעה הנוכחית אינה מתייחסת לפעילות טרור קונקרטית כלשהי של איראן. היא בעלת מימד עקרוני.

להערכתנו, מסמך זה מחייב את מדינת ישראל להבין שהישגיה המרשימים במתקפה על איראן לא הגיעו לרף המחייב את איראן לחשוב ברצינות על שינוי מהותי במדיניותה ובעמדותיה. איראן אכן "מלקקת את פצעה". היא מתמודדת גם עם קשיים כלכליים חמורים ועם בידוד מדיני גובר. ואולם, כל אלה אינם נתפסים ככאלה המחייבים אותה לשנות באופן מהותי את מדיניותה ועמדותיה.

עד כה הפגינה איראן נחישות להמשיך בפרויקט הגרעין שלה. מנהיגיה הבכירים ביותר הבהירו שהיא לא תוותר על זכותה להעשיר אורניום. עתה מסתבר שגם בתחום החתרנות באירופה ובארצות הברית איראן אינה מוכנה "להתקפל". נהפוך הוא. היא אף מעצימה את פעילותה.

במבט כולל, לאחר שנתיים של מלחמה, ישראל נוכחת לדעת שאויביה מסביב: איראן החמאס, החיזבאללה, החות'ים, ארגוני הטרור ביהודה ושומרון, מפגינים יכולת עמידה גבוהה מאוד למרות המכות הקשות שהם סופגים מידי ישראל. לאור נסיבות אלה אי אפשר שלא לתהות שמה הגיע הזמן שנשאל את עצמנו האם המדדים שלפיהם אנו מעריכים את החוסן הלאומי וכושר העמידה של אויבינו תואמים את המציאות הטופחת על פנינו שוב ושוב.

התפרסם באתר ערוץ 7, בתאריך 04.08.2025.